

OLIV TA'LIM MUASSASALARI TALABALARINING PEDAGOGIK AMALIYOTINI TASHKIL QILISHDA MODIFIKATSION YONDASHUVNING MAZMUNI VA AHAMIYATI

*Mirzakulova Nodira Ibragimovna
Buxoro davlat pedagogika instituti tayanch doktoranti*

Annotatsiya: Ushbu maqolada oliy ta'limda modifikatsiya va modifikatsion yondashuv tushunchasi, pedagogik amaliyotlarni o'tkazishda modifikatsion yondashuvning mazmuni va ahamiyati bayon qilingan hamda pedagogik amaliyotni tashkil qilish va o'tkazishda modifikatsion yondashuvni amalga oshirishning yaxlit tuzilmasi keltirilgan.

Tayanch so'zlar: oliy ta'lim, modifikatsiya, modifikatsion yondashuv, pedagogik amaliyot, yaxlit tuzilma, bilim, ko'nikma, malaka, kasbiy kompetensiya, faoliyat, ijodkorlik, qobiliyat, o'zgartirishlar kiritish, sifatini yaxshilash.

СОДЕРЖАНИЕ И ЗНАЧЕНИЕ МОДИФИКАЦИОННОГО ПОДХОДА В ОРГАНИЗАЦИИ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПРАКТИКИ СТУДЕНТОВ ВУЗОВ

*Мирзакулова Нодира Ибрагимовна
Базовый докторант Бухарского государственного педагогического института*

Аннотация: В данной статье описываются понятие модификации и модификационного подхода в высшей школе, содержание и значение модификационного подхода в проведении педагогической практики, а также общая структура реализации модификационного подхода в организации и проведении педагогической практики.

Ключевые слова: высшее образование, модификация, модификационный подход, педагогическая практика, интегрированная структура, знание, умение, компетентность, профессиональная компетентность, активность, творчество, способность, изменение, улучшение качества.

CONTENT AND IMPORTANCE OF THE MODIFICATION APPROACH IN THE ORGANIZATION OF PEDAGOGICAL PRACTICE FOR UNIVERSITY STUDENTS

*Mirzakulova Nodira Ibragimovna
Basic doctoral student at Bukhara State Pedagogical Institute*

Abstract: This article describes the concept of modification and modification approach in higher education, the content and significance of the modification approach in conducting teaching practice, as well as the general structure of implementing the modification approach in organizing and conducting teaching practice.

Key words: higher education, modification, modification approach, teaching practice, integrated structure, knowledge, skill, competence, professional competence, activity, creativity, ability, change, quality improvement.

Kirish. Jamiyatda ijtimoiy ehtiyojlarining oshib bopishi hamda ta'limiy islohotlarning amalga oshirilishi natijasida tayyorlanayotgan mutaxaccining kasbiy kompetensiyasiga qo'yiladigan talablar ham o'zgarib bopadi. Bo'lajak mutaxaccidan yuqori darajadagi kasbiy tayyopgaplik, yukcak madaniyat, mupakkab vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qilish, mavjud vaziyatni tahlil qilish, kasbiy faoliyatida o'zining qobiliyatlarini rivojlantirib borish talab etiladi.

Oliy ta'lim muassasalarida "Texnologik ta'lim" yo'nalishi talabalarining nazariy bilim va ko'nikmalarining kelgusi pedagogik faoliyatida qo'llay olish bo'yicha malakalarini shakllantirishda o'quv jarayonining ajralmas qismi bo'lgan malakaviy amaliyot muhim bo'g'ini hisoblanadi.

Pedagogika ta'lim sohasi talabalarining malakaviy pedagogik amaliyotini tashkil etish tartibi to'g'risidagi Nizom bo'yicha malakaviy pedagogik amaliyot-ta'lim turlari uchun

yuqori malakali pedagog kadrlar tayyorlash ishining ajralmas qismi bo'lib, talabalarning kasbiy ko'nikma va malakalarini rivojlantiruvchi pedagogik jarayon hisoblanadi.[1]

Pedagogik amaliyot - talabalarda dastlabki pedagogik faoliyat bo'yicha tasavvurlarni, izlanuvchanlikni, ijodkorlik qobiliyatlariga tayangan holda intellektual salohiyatini kengaytirib, rivojlantiradi, bilim va ko'nikmalarini shakllantirishga yo'naltiriladi. Amaliyot davomida talabalar tajribali o'qituvchilar rahbarligida umumta'lim maktablarida "Texnologiya" fani darslarini kuzatish va tajribalarini o'rganish orqali o'zlashtirish malakalarini, kasbiy faoliyatga oid rejalashtiruvchi hujjatlarini tuzish va ulardan foydalanish ko'nikmalari shakllantiriladi.

Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida o'tkazilayotgan malakaviy amaliyot davri bu talabalar uchun egallayotgan kasbiga oid: kasbiy-texnologik bilim, ko'nikma va malakalarini shakllantirish bosqichi hisoblanadi.

Biz tadqiqotlarimiz davomida umumta'lim maktablarida amaliyotni tashkil etilishi va o'tkazilishi jarayonidagi mavjud muammolar borligi aniqlandi:

- oliy ta'lim muassasalarida pedagogik amaliyotini tashkil qilish va o'tkazish bo'yicha dasturlar zamonaviy talablarga muvofiq takomillashtirilmaganligi, axborot metodik-ta'minotining yetarli darajada emasligi;

- umumiy o'rta maktablariga borib, pedagogik amaliyotini o'tkazish jarayonida talabalar uchun shart-sharoitlar hamda maktablarning moddiy-texnik bazalarining yetarli emasligi;

- texnologik ta'lim yo'nalishi talabalarning pedagogik amaliyotni o'tashlariga qiziqishi pastligi;

- pedagogik amaliyotning bir xil yondashuvda o'tkazilishi;

- talabani pedagogik amaliyot davrida mustaqil o'rganish va ishlashiga undovchi metodlar va o'quv topshiriqlaridan foydalanilmaslik;

- umumiy o'rta maktablariga borib, pedagogik amaliyotini o'tkazish jarayonida talabalar barcha sinflarda bir xil metodikalardan foydalanishi;

- umumta'lim maktablarida birlashtirilgan o'qituvchilar va rahbarlar tomonidan amaliyotchi talabalarga etapli e'tibop bepaganligi;

- faqatgina oliy ta'lim muassasasidan bikipiptilgan amaliyot pahlavini nazorat qilishi va baholashi;

- pedagogik amaliyotga yubopilgan talabalarga maktab tomonidan rahbarga, uctaga qo'shimcha uctama maosh bepilmaligi;

- pedagogik amaliyotni o'tkazish bo'yicha turli yondashuvlar, ilg'or va zamonaviy metodikalar va innovatsion texnologiyalar qo'llanilmasligi;

- pedagogik amaliyot dasturini tuzishda ish beruvchilar tomonidan mutaxassislar ishtirok etmasligi;

Ushbu muammo va kamchiliklardan ko'rinib turibdiki, ularni hal qilmasdan turib sifatli pedagogik amaliyotni o'tkazish maqsadiga erishib bo'lmaydi.

Biz talabalar amaliyoti tashkil etishda mamlakatimizda, xorijiy va xamdo'stlik davlatlarda qo'llanilayotgan tizimli, kompetensiyaviy va turli innovatsion yondashuvlarni o'rgandik. Izlanishlarimiz asosida biz "Texnologik ta'lim" yo'nalishi bo'yicha umumta'lim maktablarida pedagogik amaliyotlarni o'tkazish sifati va samaradorligini oshirish maqsadida modifikatsion yondashuvni qo'llashni tavsiya qildik.

Dastlab "Modifikatsiya", modifikatsion yondashuv kabi tushunchalarga to'xtalamiz.

Modifikatsiya-bu lotincha modificatio so'z bo'lib me'yor, ko'rinish, obraz, facio-o'zgartirish, yangi xususiyatlarni kiritish, kabi ma'nolarni anglatadi. Modifikatsiya – biron ob'ekt va jarayonga o'zgartirish yoki mazmuniga yangilik kiritish demakdir [5].

Ta'limda modifikatsiya esa-bu ta'lim dasturlariga va mazmuniga kiritilgan o'zgartirishdir[6].

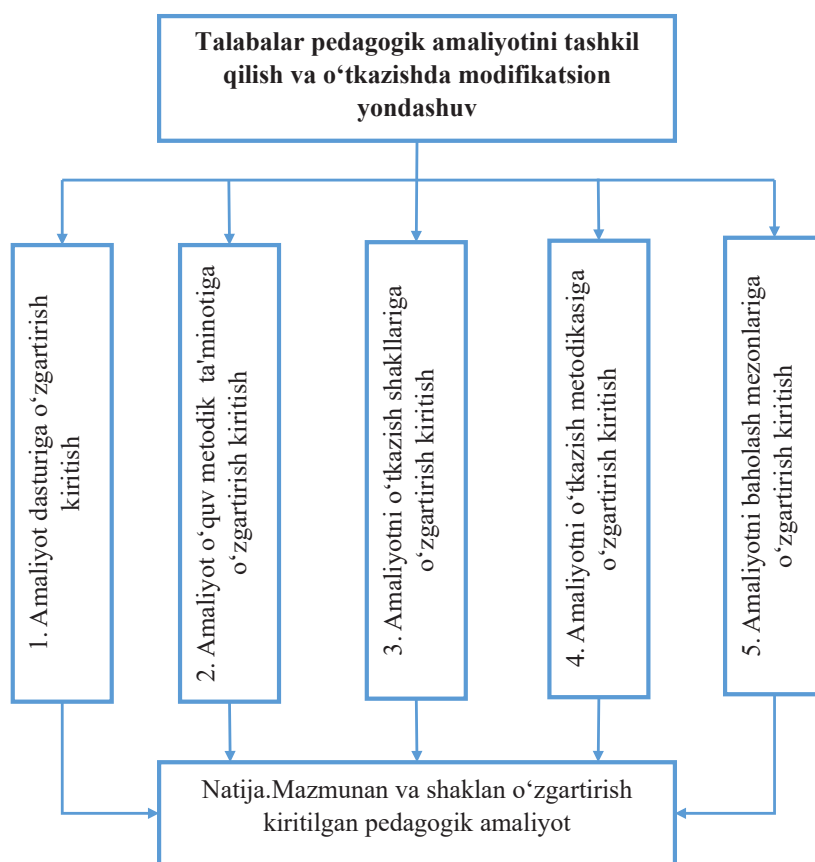
Modifikatsiya o'rganilayotgan fanning o'quv dasturi mazmuniga o'zgartirishlar kiritish orqali talabani o'quv materialini o'zlashtirishga osonlashtirish yoki murakkab o'quv materialini engillashtirish hamda mustaqil ishlashiga ko'proq imkoniyat yaratishdir. Shuningdek, fanga oid alternativ o'quv adabiyotlaridan foydalanish, baholashning turli variantlaridan foydalanish, talaba bilan o'quv jarayonida teskari aloqani o'rnatish kabilar ham ta'lim modifikatsiyasiga kiradi.

Ta'limda modifikatsiyaning maqsadi- agar talabada fanni o'zlashtirishda yoki amaliyot davrida talab etilgan bilim, ko'nikma va malaka shakllantirilmasa unda o'quv materialini qulay taqdim etilishini ta'minlash, ta'limning turli metodlari va shakllarini qo'llash orqali o'quv mazmuniga o'zgartirish kiritiladi. Yuqoridagilardan kelib chiqib, biz ta'limda modifikatsion yondashuvga quyidagicha ta'rif berdik.

Ta'limda modifikatsion yondashuv – bu ta'lim dasturiga, mazmuniga, o'qitish jarayoniga va baholash tizimiga o'zgartirish kiritish orqali talabalar individual xususiyatlarini hisobga olgan holda ta'lim sifatini yaxshilash demakdir.

Bizning fikrimizcha pedagogik amaliyotni o'tkazishda modifikatsion yondashuv- bu amaliyot dasturiga, mazmuniga, o'tkazilish shakliga, metodlariga, talabani o'quv harakatlariga va egallaydigan ko'nikma va malakalarini baholash mezonlariga o'zgartirish kiritish orqali amaliyot sifatini ta'minlashdan iboratdir.

Biz quyidagi 1-sxemada oliy ta'lim muassasalarida texnologik ta'lim yo'nalishlarida talabalar pedagogik amaliyotini tashkil qilish va o'tkazishda modifikatsion yondashuvni amalga oshirish yaxlit tuzilmasini tasvirladik.

1-rasm. Pedagogik amaliyotni tashkil qilish va o'tkazishda modifikatsion yondashuvni amalga oshirishni yaxlit tuzilmasi

1. Amaliyot dasturiga o'zgartirish kiritish. Ushbu bosqichda pedagogik amaliyot vazifalariga hamda egallashi kerak bo'lgan malakalariga qo'yiladigan zamonaviy ta'lim talablari bo'yicha o'zgartirishlar va qo'shimchalar kiritiladi. Amaliyot dasturidagi mavzulariga o'zgartirishlar kiritiladi.

2. Amaliyot o'quv-metodik ta'minotiga o'zgartirish kiritish. Yangilangan amaliyot dasturi bo'yicha axborot metodik ta'minotiga ya'ni o'quv materiallari mazmuniga, savollar va topshiriqlar tizimiga, elektron ta'lim resurslariga o'zgartirishlar kiritiladi.

3. Amaliyotni o'tkazish shakllariga o'zgartirish kiritish. Umumta'lim maktablarida pedagogik amaliyotni o'tkazishdagi dasturda keltirilgan tashkiliy ishlar, o'quv-metodik ishlar,

tadbirlar va to'garak ishlari, o'quv-tadqiqot ishlari mazmuniga va shakllariga o'zgartirish kiritiladi.

4. Amaliyotni o'tkazish metodikasiga o'zgartirish kiritish. Pedagogik amaliyotni o'tkazishda o'qituvchilar ko'pchilik hollarda bir xil an'anaviy metodikani qo'llaydilar. Amaliyot dasturida belgilangan faoliyatlar bo'yicha talabalarga vazifalar beriladi. Talabalar maktab o'qituvchilari darslarini kuzatadilar, taxlil qiladilar, ma'lumot yig'adilar, maslaxat olishadi va hisobot tayyorlashadi. Hisobotni amaliyot rahbari baholaydi. Endiki ta'lim sharoitida amaliyotlarni o'tkazishning bunday metodikasi talabga javob bermay qoldi. Talabani faolligi va qiziqishi past darajada, uning amaliyot davrida egallagan ko'nikma va malakasi bir xil mezonlar orqali o'qituvchi tomonidan bahollanadi. Talabani mustaqil pedagogik faoliyat yuritishga undaydigan metodlardan kam foydalanishadi. Shuning uchun ham amaliyotni o'tkazish metodikasiga o'zgartirish kiritganda talabani mustaqil o'rganishga, harakat qilishga, pedagogik muammolarni mustaqil hal qilishga yo'naltirilgan metodikani ishlab chiqishga e'tibor qaratish lozim.

5. Amaliyotni baholash mezonlariga o'zgartirish kiritish.

Va nihoyat amaliyot yakunida talabani o'z-o'zini baholashga, uning egallagan ko'nikma va malakasini ob'ektiv baholashga yo'naltirilgan o'zgartirishlar kiritiladi. Baholash bu murakkab jarayon bo'lib, unga o'zgartirish kiritish pedagogdan yuksak mahoratni talab qiladi.

Yuqoridagi o'zaro bir biri bilan bog'liq bosqichlardan ko'rinib turibdiki, modifikatsion yondashuvda talabalar pedagogik amaliyotining barcha tashkil etuvchilariga o'zgartirish kiritish orqali yaxlit o'zgartirish kiritilgan tuzilmaga erishiladi.

Shunday qilib pedagogik amaliyot davrida talabalarning kasbiy kompetensiyani egalashlari uchun modifikatsion yondashuv asosida pedagogik amaliyot mazmuni va tuzilmasiga o'zgartirishlar kiritish orqali ta'lim sifatini yaxshilashga erishiladi va ba'zi ta'limiy muammolarga amaliy echim topiladi. Eng muhimi umum ta'lim maktablari talablariga javob beradigan malakali pedagoglarni tayyorlashda katta ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

Олий ва ўрта махсус таълим, Халқ таълим ва Мактабгача таълим вазирликларининг 2019 йил “5” мартдаги 10-к/қ-13-4-сон қарорига илова//

Педагогика таълим соҳаси талабаларининг малакавий педагогик амалиётини ташкил этиш тартиби тўғрисида “МУВАҚҚАТ НИЗОМ”.–Тошкент: 2019. www.lex.uz.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 27 июлдаги ПҚ-3151-сонли Қарори // “Олий маълумотли мутахассислар тайёрлаш сифатини оширишда иқтисодиёт соҳалари ва тармоқларининг иштирокини янада кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида” .–Тошкент: 2017. www.lex.uz

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 5 июндаги ПҚ-3775-сонли қарори // “Олий таълим муассасаларида таълим сифатини ошириш ва уларнинг мамлакатда амалга оширилаётган кенг қамровли ислохотларда фаол иштирокини таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида” .–Тошкент: 2018. www.lex.uz.

Словарь русского языка: В 4-х т. / РАН, Ин-т лингвистич. исследований; Под ред. А. П. Евгеньевой. — 4-е изд., стер. — М.: Рус. яз.; Полиграфресурсы, 1999; (электронная версия): Фундаментальная электронная библиотека.

Ellen Moore. Что такое модификация в образовании. 2023г.<https://ru1.wvpt4learning.org/what-is-modification-in-education-12458>